

Entrevista

Maria Nativitat Iglesias d'Abadal,

Maria Nativitat Iglesias d'Abadal viu en el monestir de Sant Benet, a mig camí de Monistrol a Montserrat, en un replà de la muntanya que permet contemplar la infinitat i pregar sense cap mena de destorb, si no és que la bellesa del paisatge en sigui un. La germana Nativitat té 100 anys i una memòria prodigiosa, ara sordeja una mica i l'esquena ja no té la rigidesa d'anys passats; manté, però, una veu forta i una propensió a l'arravatament vocal per tal d'emfatitzar un passatge o una opinió; també somriu sorneguera i alguns «Reina Santa» puntuen les seves explicacions. Les monges benedictines del convent posen els cinc sentits en el seu confort personal i la mare abadesa, Montserrat Viñas, l'admira tant com li preocupen els reptes de futur de l'orde. Va néixer a Santa Coloma de Farners el 8 de setembre de l'any 1904, filla d'una important família de propietaris forestals –la finca anomenada genèricament per tota la família Santa Creu o Santa Creu d'Horta– en el terme municipal d'Osor, a les Guilleries.

En l'entrevista, que ha durat al voltant de tres hores d'un matí radiant, a la seva humil cel·la, he pogut comprovar per mi mateix tant l'especial estimació que li professen les altres monges com la seva memòria inesgotable, el cap perfectament estructurat i la seva constància; en aquesta conversa ha reviscut sovint i mig interpretat fragments de la seva vida i ha aprofitat per demanar-me complements d'informació sobre coneguts o de la vida de la Santa Coloma de Farners actual; per exemple ha estat molt interessada a saber com funciona la vida amb els immigrants magrebis, i l'ha sobtat, com és natural, saber que ja funciona un embrió de mesquita. Tot i ser una mica agosarat i salvant tota mena de distàncies, voldria comparar la figura d'aquesta dona amb aquella

monja sor Jerónima de la Fuente que va retratar magistralment Velázquez, l'any 1620. També tenim ocasió de parlar del llibre d'edició pròpia –però que es pot trobar a la biblioteca Pública de Girona(1)– que el seu nebot-net l'advocat Joan Iglesias i Matabosch ha publicat guiat per la documentació guardada a la casa pairal de Santa Coloma de Farners. Aquest llibre m'ha estat indispensable per tal de situar les distintes generacions dels Iglesias.(2) També voldria aclarir que les fotografies actuals han estat fetes en dues sessions amb un parell de mesos de distància i en la festa del seu centenari organitzada per la família a Sant Benet.

SEBASTIÀ GODAY

cent anys de vida i d'història

Només d'entrar a la cel·la em parla del paisatge gironí de les Guillerries, de Santa Creu.

—Quin paisatge més bonic! El darrer cop que hi vaig pujar em deia que com la província de Girona no hi ha res. A Barcelona hi ha els diners, però a Girona la verdor. Tot queda repartit. Ara, però, la muntanya ja no dona res, o molt poc. El castanyer servia per fer bótes i rodells; ara de bótes no se'n fan; tot s'embotella en vidre o plàstic. Els tanins tampoc no s'usen.

—El suro, potser?

—Sí, però a la propietat Iglesias no n'hi ha gaire. De fet no n'hi havia, però el meu avi, Josep Iglesias i Sobrerriba,⁽³⁾ que havia estat senador durant el regnat d'Amadeu I de Savoia, va portar els suros des de la seva finca de can Matllo, a Caldes de Malavella, i els va plantar a les costes del mas Busquets, que no hi havia res. En aquella època el suro valia molt. El meu avi va tenir una decepció perquè en la primera pelada es van extreure unes panes de baixa qualitat amb molts ulls i poc atapeïdes i se'n va despreocupar. Es va anar seguint amb les perxades de castanyer, que ens va canviar el paisatge, però ara el castanyer està de baixa i els suros vells rendeixen al màxim i donen un suro d'enorme qualitat.

—Com recorda el seu pare?

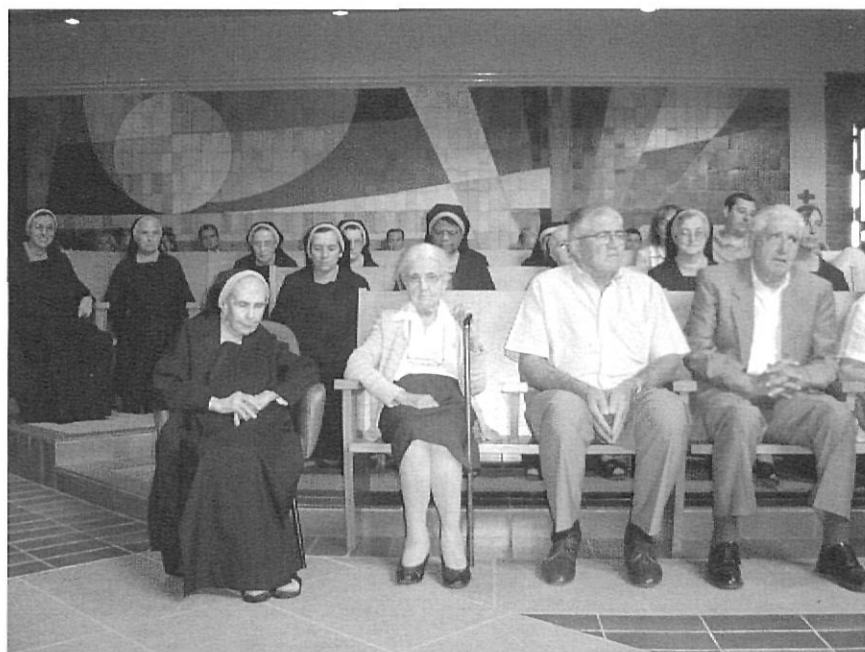
—És curiós però de parents Iglesias no en teníem. El meu pare es va quedar sol. Eren onze germans i va quedar ell sol, en Joaquim Maria Iglesias i Torres.⁽⁴⁾ Els seus cosins eren una colla de beneïts. Alguns es van casar

amb gent d'una certa noblesa, com la baronessa d'Abella, però no tenien cap duro i sí molta cara i poca vergonya; fixi's que l'advocat Pere Anguera de Sojo, on va a començar a treballar el meu germà Marià, deia que no eren de fiar, que eren un cas. Jo no els vaig veure mai a casa ni els vaig conèixer. El meu pare era molt bona persona però tenia un geni fort, s'esvalotava ràpidament.

—El seu pare havia estat polític?

—I tant! L'avi havia estat carlí fins al capdamunt i va morir carlí; però el meu pare ja en vida del seu pare va anar per les seves i no va voler mantenir-se en la tradició i ho va deixar córrer. El meu pare es va llençar en cos i ànima en el catalanisme. A casa meva —i fixi's que el meu pare es va morir quan jo tenia nou anys— recordo que no es respirava res més que no

Amb la germana Encarnació a la missa de la festa familiar del centenari.

fos catalanisme. Érem onze germans i tots, sense excepció, vàrem sortir catalanistes. També haig de dir que el meu pare va ser un bon cristià i ens feia veure les coses segons ell considerava; recordo que ens deia: «El Papa de Roma és infal·lible, però només quan parla *ex cathedra*, i hi parla molt poques vegades; fora d'això s'ha de respectar però no és de fe, i quan el Papa es posa en coses de política és com qualsevol altre». Aquesta manera de pensar la vàrem respirar tots en tot moment i encara ara jo ho mantinc. El meu pare fou diputat provincial des de 1909 fins al maig de 1913.(5)

—Com es van conèixer el seus pares?

—En aquesta època, voltants de 1880, al meu pare, fill únic i amb diners, totes les noies de Girona li anaven al darrera [la germana Nativitat somriu amb cara de picardia], però no li agradaven prou. Un dia però el seu pare li va dir que ja no podia esperar més a casar-se, que una casa sense dones no podia anar, tot i que tenien tres majordomes de can Pau Torra, ferrer i veí de Santa Coloma, i li va aconsellar anar a cercar-la a Vic, ja que la seva àvia Sobrerriba n'era. Va anar a Vic a trobar-se amb els parents, que li van aconsellar anar a conèixer una xicota de can Abadal, però que era molt

jove, 14 anys, i que aquell vespre farien tertúlia, com es feia a Vic en aquell temps; varen anar a fer visita i demanar per l'Encarnació, que aquell dia tenia mal de queixal i un mocador de fer farcells lligat al cap. El meu pare, però, es va quedar corprès, i va demanar que l'endemà volia anar a veure-la al col·legi de les Vedrunes, amb l'excusa que era acabat de construir, i per cert, la fundadora de les Vedrunes, Joaquina de Vedruna, era de Vic. A la nena li varen fer tocar el piano i el meu pare en va quedar enamorat, però hi havia l'inconvenient

de l'edat d'ella. Es va acordar esperar un any a demanar relacions i arribar als 18 per casar-se. S'hi van avenir. Sembla ser, però, que la nena també era vista amb bon ulls per l'hereu de can Bac de Collsacabra. La noia, però, es va decidir pel meu pare, segurament aconsellada per la seva mare, Mercè Calderó Vila, que volia un casament fi, sense gaires pagesos; el meu avi havia estat senador i tenien més relacions, és a dir, eren més educats i moderns. I a la meua mare també li agradava més, era més guapo. Es van casar quan ella ja tenia 18 anys. La meua mare, que va morir l'any 1945, va ser una gran persona.

—El catalanisme amb els Abadal devia ser el màxim?

—Els meus oncles Joaquim i Ramon d'Abadal eren de la colla de l'Esbart de Vic i varen estar plegats amb els de la Font del Desmai, amb el canonge Collell, mossèn Cinto Verdaguer, els Masferrer. En Ramon va estar a les Bases de Manresa. A les Bases de Manresa, l'Almirall portava Prat de la Riba de segon; les propostes de Valentí Almirall eren més del folklore

La Maria Nativitat és la del mig, amb un capell i un abric a les mans. Excursió al Pirineu en els anys 20.

«Quan el meu oncle Ramon d'Abadal, president de la Lliga, va sortir elegit diputat a Corts, estava sol a Madrid; anava al Congrés i callava»

i coses molt difícils de dur a terme, però en Prat de la Riba pensava que d'aquesta manera no es faria res, era molt més pràctic i llavors va anar per les seves; va mirar de fer la part política del folklore catalanista. Fer-ne política. Perquè en aquella època els polítics eren enviats per Madrid i ningú sabien qui eren i això es volia eliminar. Es varen presentar per diputats a corts i no varen sortir, la Lliga no va sortir, només va sortir l'oncle Ramon, el segon de casa Abadal. Consta com a president de la Lliga però no consta com a primer diputat. Anava al Congrés i callava, estava sol a Madrid. I quan el meu pare el trobava l'esvalotava amb coses com «I per què vas a Madrid, si no et deixen fer ni dir res, amb aquella colla d'energúmens que se't tiren a sobre?».

—Varen mantenir relació fluïda amb els Abadal?

—Sí, sempre, tot i que anar a Vic des de Santa Coloma era molt difícil; anaven a Sils a agafar el tren fins a Granollers i des de Granollers a Vic amb carruatge, perquè encara no hi havia el tren del nord, després ja vàrem poder anar-hi amb tren.

En aquest moment de l'entrevista entra la mare abadesa a la cel·la; és una dona activa, moderna i lliurada en cos i ànima a la seva tasca; al seu costat tot sembla més fàcil; parlar amb la mare abadesa té quelcom de balsàmic.

—Com va viure, el seu pare, aquests moments del catalanisme?

—El meu pare creia fermament en Prat de la Riba, que fou un gran polític. En Prat de la Riba i la Lliga en aquella època ja s'havien presentat per a regidors a Barcelona per fer la contra als lerrouxistes. En Prat de la Riba amb la manifestació de la Solidaritat va reunir tots els catalanistes i Madrid i Lerroux es varen espantar, tot i que només

La família Iglesias a Santa Creu d'Horta abans de 1913. La Maria Nativitat asseguda al costat de la seva mare, Encarnació d'Abadal, el seu pare amb gorra i un gosset als braços. En primer terme i amb barret, el seu germà Josep Maria.

demanaven la Mancomunitat. El meu pare va anar-hi, ho recordo perfectament, però va morir el 13 de novembre de 1913 i ja no va poder veure la Mancomunitat. En aquells moments el meu pare era diputat provincial. Tant ell com el meu germà Josep Maria(6) en aquests anys es presentaven a les eleccions per tal de neutralitzar altres forces i sobretot per evitar que la gent s'aprofités del càrrec. A Santa Coloma de Farners, mal m'està dir-ho, foren molt respectats per la seva honradesa i honorabilitat. La meua mare comentava que era estrany que amb el geni que tenia el meu pare fos tan respectat en el poble. Els de can Iglesias eren més apreciats pel poble que pels altres propietaris.

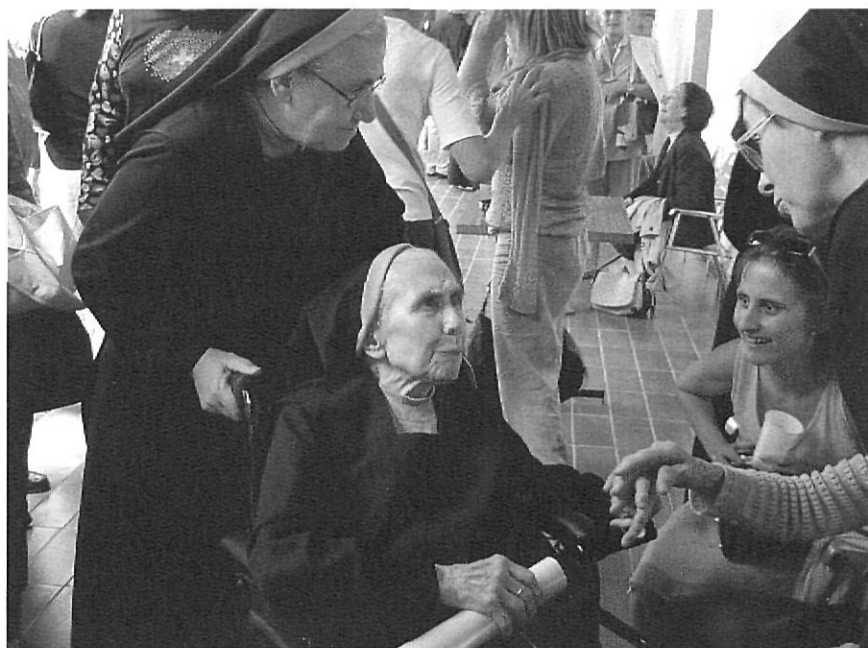
—Vostè va conèixer en Ventosa i Calvell?

—Era el nostre diputat. Recordo que quan tenia 6 o 7 anys m'havia vingut a buscar juntament amb el meu pare al col·legi de monges del Cor de Maria. Era molt amic del meu pare i amb el meu germà Josep Maria sempre venia a casa i parlaven i parlaven hores mortes. Fins i tot amb el meu

germà, abans de la guerra del 36, tenien un pis compartit a París i amb llurs esposes hi feien sojorns. Eren molt bons amics.

—Recorda les estades a la finca de Santa Creu d'Horta?

—[Rialles emotives]. Ja ho crec. Fixi's que hi passàvem tres mesos a l'estiu; l'any 35 encara hi vàrem anar. Era una vida de pau i tranquil·litat i menjar bé. Cada dia arribaven els carros de Santa Coloma; la meua mare hi havia anat amb matxo d'abast pel camí ral. El meu avi volia fer la carretera fins a Coll sa Codina, però no va ser fins al pare que es va començar. Alguns terrenys els va haver de cedir a la Diputació per fer la carretera, que al final la va pagar el meu pare, amb tota mena d'impediments per part dels propietaris veïns, alguns d'ells mig cosins nostres, com els Albó de Castanyet. A totes les masoveries hi havia gent. Miri: a l'Espinau, que ara és un hotel, el Busquets, cal Cisteller i el Triador, la Molina, a Cal Xicot, Pigem, la Calcinera i tota la gent del Sobirà, senyors i majordoms i pagesos

La festa familiar del centenari.

i les cases adjacents i cap a Sant Hilari i la Talaia, el Molí, la Casa Nova i per l'altra banda, a la carena, can Mòn i la Fàbrica de la fondalada. A Pigem no sé com s'hi podia viure, no hi tocava mai el sol, a l'hivern tot era glaçat, em sembla que ara ja és un mas ròneg. En aquell temps cada dia anàvem a una font o altra, la més bonica era la Font del Ferro, on hi ha el roure centenari,⁽⁷⁾ el que surt en els llibres; hi anàvem a berenar pa amb llonganissa i als nens ens donaven tres anissos per posar al got d'aigua.

—Com va començar la seva vida religiosa?

—Va ser una vocació tardana; miri, jo, a l'any 35, estava amb tractes amb les monges. Va haver-hi les eleccions i la meva mare i l'abadessa de Santa Clara a Barcelona varen acordar esperar a veure què passava, però no s'acabava de veure clar i l'abadessa va decidir que entrés, i no me n'he penedit gens ni mica. Vaig entrar a Santa Clara al carrer dels Comtes, a Barcelona. La nostra església era el Tinell! Vivíem en el Palau dels reis d'Aragó! Vaig entrar el dia 6 de juny de 1936 i el 18 del mes següent ja va haver-hi la revolta. Va ser una entrada accidentada. Recordo els veïns que ens deien: «Què espereu?, que us vinguin a rostitir?». Aquell dia vàrem saber que algu-

na església cremava, ens vestírem; amb mi varen marxar una novícia, una monja anciana i la mare mestra. Vàrem passar per la Reforma, ara la Via Laietana, al davant de la Policia hi havia un cavall mort, Sant Francesc cremava, vàiem passar camions i gent amb metralleres pel carrer del Bruc fins a casa. No ens va passar res. [La mare Nativitat m'explica vida i miracles de les seves acompanyants en aquesta aventura]. El gros de la comunitat es va refugiar a la ronda de Sant Pere, amb els monjos. Allà és on em va agafar un comitè d'Esquerra, no de la FAI, d'Esquerra, que van mirar per sobre i hi van trobar el doctor Pere Tarrés, que l'acaben de beatificar, i un altre metge que estava amb nosaltres. Se me'n van endur a mi, a les 10 de la nit; no sabien on anaven ni què fer, els vaig dir que em portessin a casa, al carrer del Bruc xamfrà Diputació, tots van pujar a l'ascensor —set— i aquest, és clar, va fer un catacrec. Les monges que amagàvem les vàrem passar als veïns i aquells milicians ens varen deixar en pau; eren molt rucs [riu]. L'abadessa de Santa Clara em va donar les 5.000 pessetes del convent com a dipositària, eren diners que havíem guanyat planxant i ensenyant a planxar; els del Comitè no me les prengueren, de fet no van tocar res.

—Com va passar la guerra?

—La guerra la passàrem a Barcelona amb la companyia, pis per pis, de la meva germana Carmel, que estava casada amb l'advocat Xavier Vidal de Llobatera. Vaig tornar al convent el 31 de desembre del 39, era el convent de les Reparadores del carrer de Ganduxer, del qual el foc havia respectat l'hostatgeria i el carrer Maó. Poc després, amb l'abat Marcet de Montserrat, vàrem anar a mirar una torre d'un alemany al carrer de Copèrnic; pensí que en aquell moment rebíem monges d'Itàlia i de Solesmes que fugien de la Guerra Mundial i no hi havia prou lloc, era una torre neomodèjara; amb tot això l'abat Marcet⁽⁸⁾ havia anat a l'Ajuntament de Barcelona a protestar perquè s'havien apoderat del Tinell, l'antic convent.

—Com és que varen perdre el Tinell?

—En Pere Bosch i Gimpera, que havia estat conseller de Justícia durant la guerra i un gran savi en prehistòria, en veure el bon estat de conservació de l'edifici, gràcies a nosaltres, deia que no ens ho tornarien mai perquè el Tinell era molt i molt maco, un símbol de Catalunya. Era i és un edifici únic i tenia raó, però era nostre. Mentrestant varen fer visitador de les monges benedictines de Catalunya l'abat Marcet i aquest va intentar recuperar-nos el Tinell o bé negociar quelcom, fins al punt que va dir-los que els excomunicaria si no s'avenien a raons; ara se'n riuriem però en aquell moment feia efecte i varen pagar una quantitat que ens va permetre comprar la torre de l'alemany al carrer de Copèrnic, a la part alta de Barcelona; hi havia bastant terreny que afrontava amb Muntaner i el vàrem vendre. Va ser un bon negoci, però després ens miraven des de les galeries de les cases edificades, fins que ens ho varen comprar les monges alemanyes. Vàrem mirar en el terme

«El juliol del 36 em va agafar un comitè d'Esquerra. Se me'n van endur a les deu de la nit; no sabien on anaven ni què fer. Els vaig dir que em portessin a casa»

municipal de Ripollet, en aquesta negociació ja va intervenir l'abat Aureli Escarré, que volia una subvenció de Madrid que no ens donaren. Havíem de marxar ràpidament i els diners pagats per les monges alemanyes no ens donava gaire possibilitats de moviment. A aquelles circumstàncies s'hi va afegir que el convent de les benedictines de Mataró tampoc tenien on anar. Però l'atzar va fer que a Montserrat els Elies, els propietaris de la Colònia Puig, es venien la seva finca de Santa Cecília, enfront de l'Hotel de la Colònia Puig, i es va comprar. L'abat Aureli ens va pregar que es negociés la fusió amb les monges de Mataró, que eren reticents a ajuntar-se amb nosaltres, però ho vàrem aconseguir —era l'any 1952—, però no hi cabíem i la solució va ser que jo i les novícies anéssim a Sant Daniel, a Girona, en temps de l'abadesa Carme Poch i Noguera. Vàrem passar moltes penúries i no trobàvem prou feina i gairebé només menjàvem patates i mongetes. L'*Ora et labora*, en aquell temps, va mantenir una gran quantitat d'*ora* i molt poc de *labora*.

—Des de quan s'està en aquest convent de Sant Benet?

—Va ser a final de 1954 que ens vàrem instal·lar aquí, a Sant Benet, molt i molt precàriament. Teníem d'arquitecte el senyor Lluís Bonet i Garí i després el va substituir el seu fill Jordi Bonet i Armengol; tots dos han portat les obres de la Sagrada Família de Gaudí a Barcelona. Aquest ens ha fet aquesta església tan bonica i moderna que tenim i els claustres. Ara per ara no podem créixer més perquè tot és massa car.

En aquests moments entra una monja per recollir-li el llibre d'hores per adobar-li l'enquadernació, la monja li aconsella que ja no el llegeixi, que pesa molt, però la germana Nativitat s'hi nega en rodó; diu: «Jo no serveixo per resar només parenostres».

—Ha tingut càrrecs de responsabilitat?

—Bé, vaig ser priora al principi d'estar aquí ajudant la comunitat i l'abadesa Cecília Boqué.

Em sembla que l'he cansat una mica, ha fet un esforç considerable tot i que encara m'explica amb la seva cadència lenta, i en alguns moments arravatada, segurament heretada del seu pare, moltes anècdotes familiars i de Santa Coloma de Farners. M'explica que cada dia es llegeix el diari *Avui*, això sí amb un decalatge de dos dies. Em fa explicar coses dels immigrants de Santa Coloma. Recorda quan a Santa Creu d'Horta es va posar un vàter que deia *tirez* abans que a la casa pairal de Santa Coloma i que va ser el primer a les Guàrdies; m'explica la petita història familiar d'un robatori de llonganisses casolanes que el lladre oferia a l'aplec de Farners, a les alzines balladores com es deia abans, i que al lladre li va quedar de motiu en *llonganisses*. Em descriu el goig d'anar amb *jardinera* a Santa Creu d'Horta i les vicissituds del pare Daniel Codina de la Cellera al Miracle i a Cuixà. Sap pèls i senyals de la seva extensíssima família, de la qual no se li escapa cap detall.

En un moment donat, em mira i em diu: «Per què he de recordar tantes coses?».

Sebastià Goday Cuixart

Notes:

- (1) Joan IGLESIAS i MATABOSCH, *De pageses a lligesos, els Iglesias, propietaris de Santa Creu (1286-1999)*, edició privada, Santa Coloma de Farners, 1999.
- (2) *Op. cit.* p. 5. L'actual cognom Iglesias que tot-hom pronuncia *iklesies* prové, segons la documentació, d'una primera forma del segle XIII i XIV que fou *Sglesia* i que en el XVI i XVII evolucionà a *Iglesias*, molt semblant a l'actual.
- (3) *Op. cit.* p. 118. Nasqué l'any 1822 i morí el 1895. Va ser diputat provincial entre 1860-64 i senador del Regne d'Espanya entre 1871-72.
- (4) *Op. cit.* p. 129. Va viure entre 1853 i 1913.
- (5) *Op. cit.* p. 129.
- (6) *Op. cit.* p. 139. Va viure entre 1886 i 1960. Fou alcalde de Santa Coloma entre 1912 i 1913 i diputat provincial des de 1917 a 1921 i de 1930 a 1931.
- (7) Es refereix al roure, *quercus petraea*, catalogat per la Generalitat de Catalunya juntament amb el Pi de l'Espinau, *pinus nigra*, ambdós a la finca de Santa Creu.
- (8) Antoni M. Marcet va ser abat de Montserrat entre 1912 i 1946.